

**Försvarmaktens interna bestämmelser om militär sjöfart –
bemanning och behörighet;**

beslutade den 29 juni 2018.

Försvarmakten föreskriver följande.

1 kap. Inledande bestämmelser**Tillämpning**

1 § I denna författning finns bestämmelser om bemanning och behörigheter avseende örlogsfartyg.

Definitioner och förkortningar

2 § I denna författning används följande begrepp och förkortningar med nedan angiven betydelse.

Begrepp	Betydelse
<i>Befaren däcksmatros</i> (<i>Bmtr</i>)	Behörighet motsvarande matros i den civila sjöfarten enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2011:116) om utbildning och behörigheter för sjöpersonal.
<i>Befaren motorman</i> (<i>Bmtm</i>)	Behörighet motsvarande vaktgående maskinpersonal i den civila farten enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2011:116) om

	utbildning och behörigheter för sjöpersonal.
<i>Befälhavare</i>	Fartygs- respektive båtchef som utövar rollen som befälhavare enligt sjölagen (1994:1009).
<i>Begränsad oceanfart</i>	Obegränsad fart ut till 200 Nm från kust eller skyddad plats.
<i>Bemanningsplan</i>	Det lägsta antalet i besättningen, med vilket ett örlogsfartyg får framföras under givna förutsättningar.
<i>Besättning</i>	Personal som innehar befattning ombord.
<i>Bryggjänstgöring</i>	Uppgifter som har samband med vakthållning på bryggan och övrigt arbete på bryggan i samband med fartygets drift. I bryggjänstgöring räknas även annan regelbunden och dokumenterad tjänstgöring i fartygets nautiska organisation.
<i>Båt</i>	Örlogsfartyg med displacement under 40 ton.
<i>Concept of Operations (CONOPS)</i>	Deklaration av uppgifter om användning utformat så att det kan utgöra underlag för bedömningar i samband med olika typer av godkännanden, klassningar och verifieringar. Deklarationen beskriver ett örlogsfartygs uppgifter, egenskaper, fastställd överlevnadsförmåga, miljö, användningsområde samt användnings- och underhållsfilosofi.
<i>Crew Resource Management (CRM)</i>	Ett sammanfattande begrepp som avser användandet och koordineringen av den kunskap, erfarenhet och de resurser som finns tillgängliga, såväl bland ombordpersonal som i landorganisationen, för att uppnå och utveckla fastställda mål för säkerhet och

effektivitet i sjöfarten.

<i>Däcksmatros (Dmtr)</i>	Behörighet motsvarande behörighet som lättmatros i den civila sjöfarten enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2011:116) om utbildning och behörigheter för sjöpersonal.
<i>Däckstjänstgöring</i>	Uppgifter som har samband med vakthållning på bryggan och övrigt arbete på däck i samband med fartygets drift såsom ankring, förtöjning och bogsering och underhåll.
<i>Fartygsförlagd utbildning (FFU)</i>	Handledd utbildning ombord som utgör del av program eller kurs och som genomförs under ledning av utbildningsanordnare som har ett av Sjösäkerhetsinspektören eller av Transportstyrelsen godkänt system för kvalitetsnormer.
<i>Förste vakthavande maskinist (1.VM)</i>	Den i bemanningen som för tillfället, direkt under maskintjänstchef (MtjC), ansvarar för drift och övervakning av fartygets maskineri och övriga skeppstekniska system. Ska ha förmåga att tillfälligt kunna vara MtjC ersättare.
<i>Förste vakthavande officer (1.VO), Stf båttchef</i>	Den vakthavande officer (VO) i bemanningen som är mest erfaren och som utövar rollen som främste styrman enligt 6 kap. 7 § sjölagen (1994:1009).
<i>Godkänd utbildning</i>	Utbildning som berättigar till behörighetsbevis, certifikat eller intyg enligt denna författning och som godkänts av Sjösäkerhetsinspektören eller Transportstyrelsen.
<i>Grundläggande säkerhetsutbildning</i>	Lägsta utbildningskrav för personal ingående i be-

	sättningen.
<i>Hamn- eller förhålnings- bogsering</i>	Bogsering som sker inom ett hamnområde och som utförs för att flytta ett fartyg från en kajplats till en annan.
<i>Handledd utbildning</i>	Fartygsförlagd utbildning (FFU) och verkstadsförlagd utbildning (VeFU).
<i>Inre fart</i>	Fart inom Sverige och utanför kusterna, dock högst sex nautiska mil från en hamn eller annan plats där fartyget kan finna skydd, samt fart i Kalmarsund och nationell fart i Öresund.
<i>Instegsbehörighet</i>	Typ av befattning som handledd utbildning syftar till och ger rätt till efter erhållen behörighet.
<i>Maskintjänstchef (MtjC)</i>	Den i bemanningen som under FC ansvarar för drift och underhåll av fartygets maskineri och övriga skeppstekniska system. På vissa örlogsfartyg kan befattningen benämnas annorlunda.
<i>Motorman (Mtm)</i>	Behörighet motsvarande vaktgående maskinpersonal i den civila sjöfarten.
<i>Närfart</i>	Fart till och från orter vid Östersjön eller farvatten som har förbindelse med Östersjön, dock inte bortom linjen Hanstholm-Lindesnäs, samt fart genom Kielkanalen till Cuxhafen.
<i>Oceanfart</i>	Obegränsad fart.
<i>Räddningsbåt (RB)</i>	En båt som är konstruerad för att rädda nödställda personer samt ordna och leda livräddningsfarkoster. Motsvarar beredskapsbåt i Transportstyrelsens

föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2009:93) om livräddningsutrustning och livräddningsanordningar på fartyg som omfattas av 1974 års internationella konvention om säkerheten för människoliv till sjöss.

Sjöområde A1

Område inom radiotelefontäckning av åtminstone en VHF-kuststation där kontinuerlig DSC-anropstjänst är tillgänglig.

Sjöområde A2

Område utanför sjöområde A1 inom radiotelefontäckning av åtminstone en MF-kuststation, där kontinuerlig DSC-anropstjänst är tillgänglig.

Sjöområde A3

Område utanför sjöområde A1 och A2 inom täckning av en geostationär Inmarsat-satellit där kontinuerlig anropstjänst är tillgänglig.

Sjöområde A4

Område utanför sjöområde A1, A2 och A3.

Skeppstekniska komplexitetsnivåer

Den sammanvägda omfattningen av ett fartygs tekniska konstruktion och utrustning som krävs för att det ska kunna verka i därför avsedd miljö.

Nivåerna indelas enligt följande:

- enklare skeppstekniska system
- mindre komplexa skeppstekniska system,
- komplexa skeppstekniska system, och
- mycket komplexa skeppstekniska system.

Snabb räddningsbåt (FRB)

En snabbgående typ av räddningsbåt som uppfyller kraven i LSA-koden 5.1.4.

Säkerhetsgenomgång

En genomgång som ger individer, vilka normalt

inte tjänstgör ombord, kunskap om hur de ska agera vid nödsituation.

Typutbildning

Utbildning som ska omfatta sjösäkerhetsrelaterade moment, vilka är specifika för respektive befattning och den aktuella fartygs- eller båttypen.

Vakthavande maskinist (VM)

Den i bemanningen som för tillfället, direkt under MtjC, ansvarar för drift och övervakning av fartygets maskineri och övriga skeppstekniska system.

Vakthavande officer (VO)

Den i bemanningen som för tillfället, direkt under FC, ansvarar för fartygets navigering och manövrering.

Verkstadsförlagd utbildning (VeFU)

Handledd utbildning ombord eller iland, som utgör del av program eller kurs och som genomförs under ledning av utbildningsanordnare som har ett av Sjösäkerhetsinspektören eller av Transportstyrelsen godkänt system för kvalitetsnormer.

Örlogsfartyg

Alla fartyg och svävare, oavsett storlek och användningsområde, som tillhör Försvarmakten eller som står under militärt befäl.

Förkortning

Betydelse

ARPA

Automatic Radar Plotting Aids.

ECDIS

Electronic Chart Display and Information System.

ECS

Elektronic Chart System.

GMDSS

Global Maritime Distress and Safety System.

GOC

General Operators Certificate (GMDSS-GOC) /

	Allmänt behörig radiooperatör.
<i>IEC</i>	International Electrotechnical Commission.
<i>ROC</i>	Restricted Operators Certificate (GMDSS-ROC) / Begränsat behörig radiooperatör.
<i>SRC</i>	Short Range Certificate / Begränsat radiooperatörs- certifikat avsett för område med endast VHF- räckvidd.
<i>STCW</i>	International Convention on Standards of Training Certification and Watchkeeping for Seafarers in- cluding 2010 Manila Amendments, 2011 Edition.
<i>VHF</i>	Very High Frequences.

Övergripande krav på FM redare

3 § FM redare ska ha ett väl fungerande system för

- utbildnings-, examina- och certifieringsbestämmelser,
- bemannings- och behörighetsbestämmelser,
- uppföljning och dokumentation av sjöpraktik, samt
- uppföljning av förmågor.

Systemet ska vara anpassat till den verksamhet som bedrivs så att kraven i denna författning uppfylls.

4 § FM redare ska utfärda de reglementen och handböcker som behövs för tillämpning av bemannings- och behörighetssystemet vid utbildningsanordnare, organisationsenhet samt för den enskilde sjömannen.

2 kap. Ansökan om däcks- och maskinbehörigheter

Allmänt

1 § Ansökan om däcks- och maskinbehörigheter görs hos den som har rätt att utfärda aktuell behörighet enligt 11 kap. 3 §. Ansökan ska göras av den organisationsenhet till vilken behörigheten är knuten.

I särskilda fall kan ansökan göras av en enskild individ.

2 § Vid ansökan till behörigheterna N1, N3, N5, N6 INT, N7 INT, N6, N7 och N8 samt maskinbehörighet M1, M3, M5, M6, M7 och M8, ska följande handlingar bifogas:

1. en vidimerad kopia av aktuellt utbildningsbevis eller kursintyg,
2. dokument som styrker behörighetsgrundande tjänstgöring där sådan krävs,
3. en vidimerad kopia av giltigt pass eller annan giltig ID-handling, och
4. ett välliknande fotografi av den som behörigheten avser med namn och personnummer antecknade på baksidan.

Fotografiet ska vara taget rakt framifrån mot en ljus bakgrund. Huvudbonad eller solglasögon får inte bäras vid fotograferingen. Fotografiet ska ha ett yttermått om 35 × 45 mm.

Om ansökan görs elektroniskt ska handlingarna inges i digital kopia.

Tidpunkt för ansökan

3 § Ansökan om däcksbehörighet N1, N5, N7 INT, N7 och N8 samt maskinbehörighet M1, M5, M7 och M8, ska ha inkommit inom fem år efter avslutad utbildning.

Har det vid tidpunkten för ansökan gått mer än fem år efter avslutad utbildning, ska utbildningen för att vara behörighetsgrundande, kompletteras på det sätt sjösäkerhetsinspektionen beslutar.

För övriga behörigheter gäller ej kraven i första stycket.

3 kap. Allmänna förutsättningar för att erhålla behörigheter

1 § Behörighetsgrundande tjänstgöring ska vara genomförd på ett godkänt örlogsfartyg.

Tillgodoräknande av behörighetsgrundande tjänstgöring för erhållande av en behörighet får ske i den omfattning som framgår av respektive behörighetsnivå enligt 4–5 kap.

Tjänstgöring ombord på annat fartyg än örlogsfartyg får tillgodoräknas som behörighetsgrundande tjänstgöring efter beslut av den som utfärdar aktuell behörighet.

Förlängning av giltighetstiden för behörighetsbevis

2 § Giltighetstiden för ett behörighetsbevis kan förlängas om innehavaren har

1. genomfört minst sex månaders behörighetsgrundande tjänstgöring de senaste fem åren,
2. fullgjort minst tre månaders behörighetsgrundande tjänstgöring under de sista sex månadernas giltighetstid för behörigheten,
3. utfört arbetsuppgifter som av sjösäkerhetsinspektionen bedöms vara likvärdiga med tjänstgöring enligt punkt 1–2, eller
4. med godkänt resultat genomgått en behörighetsförlängande kurs hos godkänd utbildningsanordnare inom den militära sjöfarten.

För behörighet N8 och M8 får tjänstgöringskravet ersättas med minst 50 timmars genomförd båtjänst de senaste fem åren. Med båtjänst avses tjänstgöring eller verksamhet som ger relevanta erfarenheter och kunskaper för upprätthållande av förmåga att tjänstgöra i befattning där dessa behörigheter krävs.

3 § Förlängning av behörighetstiden genom en behörighetsförlängande kurs enligt 2 § 4 kan endast göras vid första begäran om förlängning. Vid ansökan om förnyad förlängning av behörigheten måste sökanden ha uppfyllt något av de andra kraven enligt 2 § 1–3.

4 § Om ett behörighetsbevis förnyas under giltighetstidens sista sex månader, får den nya giltighetstiden börja löpa från och med dagen efter innevarande behörighetsbevis giltighetstid löpt ut.

Likvärdighetsbedömning

5 § En sökande som vill tillgodoräkna sig utbildning eller praktik, vilken inte regleras i dessa bestämmelser, kan hos sjösäkerhetsinspektionen begära att få en likvärdighetsbedömning gjord utifrån sina meriter.

6 § Sjsäkerhetsinspektören får, efter likvärdighetsbedömning, besluta om behörighet för den som inte har den teoretiska utbildning eller praktik som krävs enligt 4–5 kap.

Ett sådant beslut får förenas med villkor.

4 kap. Däcksbehörigheter

1 § För att erhålla de däcksbehörigheter som anges i detta kapitel ska sökanden fullgjort utbildning med godkänt resultat. Den behörighetsgrundande tjänstgöringen till sjöss ska vara genomförd i en befattning, där däckstjänstgöring eller bryggstjänstgöring på relevant nivå, utgjort en betydande del av tjänsten.

Godkänd utbildningsanordnare får anpassa innehåll i utbildning enligt 3–14 §§ till den militära sjöfartens krav.

2 § För fartygsbefäl och övrig däckspersonal finns följande kompetensnivåer:

1. Fartygsbefäl, N10
2. Fartygsbefäl, N9
3. Däcksmatros (Dmtr)
4. Befaren däcksmatros (Bmtr)
5. Fartygsbefäl, N8
6. Fartygsbefäl N7

7. Fartygsbefäl N6
8. Fartygsbefäl N7 INT
9. Fartygsbefäl N6 INT
10. Fartygsbefäl N5
11. Fartygsbefäl N3
12. Fartygsbefäl N1

Behörighetsgrundande utbildnings- och praktikkrav

N10

3 § För att få behörighet N10 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven för förarintyg reglerade av Nämnden för båtlivsutbildning, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten.

N9

4 § För att få behörighet N9 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven för kustskepparintyg, reglerade av Nämnden för båtlivsutbildning, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten.

Däcksmatros

5 § För att få behörighet som däcksmatros på örlogsfartyg ska sökanden fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-II/4, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten, och ha fullgjort minst 6 månaders däckstjänstgöring. Tjänstgöringen ska ha skett under uppsikt av en handledare med nödvändig kunskap och erfarenhet.

Däckstjänstgöring får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap.

Befaren däcksmatros

6 § För att få behörighet som befaren däcksmatros på örlogsfartyg ska sökanden fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-II/5, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten,

och efter erhållen behörighet som däcksmatros ha fullgjort minst 12 månaders däckstjänstgöring.

N8

7 § För att få behörighet N8 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven för fartygsbefälsexamen klass VIII enligt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:116) och allmänna råd om utbildning och behörigheter för sjöpersonal, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten, och ha fullgjort minst 12 månaders däckstjänstgöring.

Däckstjänstgöring får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap.

N7

8 § För att få behörighet N7 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-II/3, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten och ha fullgjort minst 36 månaders däckstjänstgöring.

Däckstjänstgöring får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap. eller minst 6 månaders däckstjänstgöring på fartyg med displacement över 40 ton i lägst närfart, efter erhållen behörighet som befaren däcksmatros.

N6

9 § För att få behörighet N6 ska sökanden efter erhållen behörighet N7 ha minst 12 månaders bryggstjänstgöring.

N7 INT

10 § För att få behörighet N7 INT ska sökanden ha:

- fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-II/3, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten,

-
- fullgjort godkänd internationell tilläggsutbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-II/1 och A-II/2, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten, och
 - fullgjort minst 36 månaders däckstjänstgöring, varav minst 3 månader i lägst begränsad oceanfart.

Däckstjänstgöring får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap.

N6 INT

11 § För att få behörighet N6 INT ska sökanden efter erhållen behörighet N7 INT ha minst 12 månaders bryggstjänstgöring.

N5

12 § För att få behörighet N5 ska sökanden ha:

- fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-II/1, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten,
- fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-II/2, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten,
- fullgjort minst 12 månaders bryggstjänstgöring, och
- fullgjort minst 36 månaders däckstjänstgöring, varav minst 3 månader i lägst begränsad oceanfart.

Däckstjänstgöring får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap.

N3

13 § För att få behörighet N3 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning till behörighet N5 och ha minst 24 månaders bryggstjänstgöring.

N1

14 § För att få behörighet N1 ska sökanden ha

- fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-II/2, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten,

- fullgjort minst 36 månaders bryggjänstgöring varav 12 månader som 1.VO, och
- fullgjort minst 36 månaders däckstjänstgöring, varav minst 3 månader i lägst begränsad oceanfart.

Däckstjänstgöring får ersättas av handled utbildning enligt 8 kap.

Rätt till tjänstgöring för däcks- och bryggjänstgörande personal

15 § Befattningar för däckstjänstgörande personal får upprätthållas av den som har rätt till tjänstgöring enligt 16–23 §§.

Behörighet N9, N8, N7, N6, N7 INT, N6 INT, N5 och N3 ger också rätt till tjänstgöring på befattningar med lägre behörighetskrav.

N9 och N10

16 § I inre fart medför innehav av behörighet N9 och N10 rätt att tjänstgöra i befattning som befälhavare på båtar enligt bemanningsplan.

Däcksmatros och befaren däcksmatros

17 § I samtliga fartområden medför innehav av behörighet däcksmatros eller befaren däcksmatros rätt att tjänstgöra enligt bemanningsplan.

N8

18 § I inre fart medför innehav av behörighet N8 rätt att tjänstgöra i befattning som befälhavare eller VO på båtar enligt bemanningsplan.

I närfart kan innehav av behörighet N8 medföra rätt att tjänstgöra i befattning som befälhavare eller VO på båtar om detta framgår av bemanningsplan och om ett särskilt beslut enligt 11 kap. 2 § har fattats.

N6 och N7

19 § I närfart medför innehav av behörighet N6 och N7 rätt att tjänstgöra i befattning som befälhavare, 1.VO eller VO enligt bemanningsplan.

N6 INT och N7 INT

20 § I närfart medför innehav av behörighet N6 INT och N7 INT rätt att tjänstgöra i befattning som befälhavare, 1.VO eller VO enligt bemanningsplan.

I begränsad oceanfart medför innehav av behörighet N6 INT eller N7 INT rätt att tjänstgöra i befattning som VO enligt bemanningsplan.

N5

21 § I närfart medför innehav av behörighet N5 rätt att tjänstgöra i befattning som befälhavare, 1.VO eller VO enligt bemanningsplan.

I begränsad oceanfart medför innehav av behörighet N5 rätt att tjänstgöra i befattning som 1.VO eller VO enligt bemanningsplan.

I oceanfart medför innehav av behörighet N5 rätt att tjänstgöra i befattning som VO enligt bemanningsplan.

N3

22 § I närfart och begränsad oceanfart medför innehav av behörighet N3 rätt att tjänstgöra i befattning som befälhavare, 1.VO eller VO enligt bemanningsplan.

I oceanfart medför innehav av behörighet N3 rätt att tjänstgöra i befattning som 1.VO eller VO enligt bemanningsplan.

N1

23 § I samtliga fartområden medför innehav av behörighet N1 rätt att tjänstgöra i befattning som befälhavare, 1.VO eller VO enligt bemanningsplan.

5 kap. Maskinbehörigheter

1 § För att erhålla de maskintekniska behörigheter som anges i detta kapitel, ska sökanden fullgjort utbildning med godkänt resultat. Den behörighetsgrundande tjänstgöringen till sjöss ska vara genomförd i befattning, där maskintjänstgöring på relevant nivå, utgjort en betydande del av tjänsten.

Godkänd utbildningsanordnare får anpassa innehåll i utbildning enligt 3–11 §§ till den militära sjöfartens krav.

2 § För maskinbefäl och övrig maskinpersonal finns följande kompetensnivåer:

1. Maskinbefäl M9
2. Maskinbefäl M8
3. Motorman (Mtm)
4. Befaren motorman (Bmtm)
5. Maskinbefäl M7
6. Maskinbefäl M6
7. Maskinbefäl M5
8. Maskinbefäl M3
9. Maskinbefäl M1

Behörighetsgrundande utbildnings- och praktikkrav

M9

3 § För att erhålla behörighet M9 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven för maskinbefälsexamen klass VIII enligt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:116) och allmänna råd om utbildning och behörigheter för sjöpersonal, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten.

M8

4 § För att erhålla behörighet M8 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i maskinbefälsexamen klass VIII enligt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:116) och allmänna råd om utbildning och behörigheter för sjöpersonal, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten, och ha fullgjort minst 12 månaders maskintjänstgöring.

Maskintjänstgöring får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap.

Motorman

5 § För att erhålla behörighet som motorman på örlogsfartyg ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-III/4, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten, och ha fullgjort minst 6 månaders maskintjänstgöring. Tjänstgöringen ska ha skett under uppsikt av en handledare med nödvändig kunskap och erfarenhet.

Maskintjänstgöring får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap.

Befaren motorman

6 § För att erhålla behörighet som befaren motorman på örlogsfartyg ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-III/5, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten, och efter erhållen behörighet som motorman ha fullgjort minst 12 månaders maskintjänstgöring.

M7

7 § För att erhålla behörighet M7 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-III/3 Near Coastal, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten, och ha fullgjort minst 36 månaders maskintjänstgöring.

Maskintjänstgöring enligt första stycket får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap. eller minst 6 månaders maskintjänstgöring efter erhållen behörighet som befaren motorman.

M6

8 § För att erhålla behörighet M6 ska sökanden, efter erhållen behörighet M7, ha fullgjort minst 12 månaders maskintjänstgöring.

M5

9 § För att erhålla behörighet M5 ska sökanden ha

- fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-III/1, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten,
- fullgjort minst 36 månaders maskintjänstgöring, och
- inneha behörighet som Bmtm innan ovanstående utbildning påbörjas.

Maskintjänstgöring och behörighetskrav enligt första stycket får ersättas av handledd utbildning enligt 8 kap.

M3

10 § För att erhålla behörighet M3 ska sökanden, efter erhållen behörighet M5, ha fullgjort minst 24 månaders maskintjänstgöring.

M1

11 § För att erhålla behörighet M1 ska sökanden ha fullgjort godkänd utbildning som uppfyller kraven i STCW-koden sektion A-III/2, eller en likvärdig godkänd utbildning anpassad till den militära sjöfarten, och efter erhållen behörighet M5 ha fullgjort minst 48 månaders maskintjänstgöring, varav minst 24 månader som 1.VM.

Rätt till tjänstgöring för maskintjänstgörande personal

12 § Befattningar för maskintjänstgörande personal får upprätthållas av den som har rätt till tjänstgöring enligt 13–18 §§. Behörighet M8, M7, M6, M5 och M3 ger också rätt till tjänstgöring på befattningar med lägre behörighetskrav.

M8 och M9

13 § Behörighet M8 och M9 medför rätt att tjänstgöra som MtjC på örlogsfartyg med enklare skeppstekniska system enligt bemanningsplan.

Motorman och befaren motorman

14 § Behörighet motorman medför rätt att tjänstgöra som Mtm enligt bemanningsplan.

Behörighet befaren motorman medför rätt att tjänstgöra som Mtm, VM eller 1.VM enligt bemanningsplan.

M6 och M7

15 § Behörighet M6 eller M7 medför rätt att på örlogsfartyg med mindre komplexa skeppstekniska system tjänstgöra som MtjC, 1.VM eller VM enligt bemanningsplan.

M5

16 § Behörighet M5 medför rätt att på örlogsfartyg med

- mindre komplexa skeppstekniska system tjänstgöra som MtjC, 1.VM eller VM enligt bemanningsplan,
- komplexa skeppstekniska system tjänstgöra som 1.VM eller VM enligt bemanningsplan, och
- mycket komplexa skeppstekniska system tjänstgöra som VM enligt bemanningsplan.

M3

17 § Behörighet M3 medför rätt att på örlogsfartyg med

- komplexa skeppstekniska system tjänstgöra som MtjC, 1.VM eller VM enligt bemanningsplan, och
- mycket komplexa skeppstekniska system tjänstgöra som 1.VM eller VM enligt bemanningsplan.

M1

18 § Behörighet M1 medför rätt att på samtliga örlogsfartyg tjänstgöra i befattning som MtjC, 1.VM eller VM enligt bemanningsplan.

6 kap. Om bemanning

Bemanningsplaner

1 § En besättning på ett örlogsfartyg ska vara sammansatt så att den kan:

1. hålla säker vakt på brygga, maskin och radio,
2. klara förtöjnings- och losskastningsarbeten,
3. klara säkerhetsmässigt materielunderhåll och rengöring,
4. klara kosthållningen ombord,
5. hantera effekterna av brand-, kollision- och grundstötning ombord,
6. hantera livräddningstjänsten och sjukvården ombord,
7. förhindra skador på den marina miljön,
8. i god ordning och inom rimlig tid kunna överge fartyget,
9. bistå eventuella passagerare ombord,
10. efterleva viloregler för att inte uppnå kritiska nivåer av sömnbrist, samt
11. med hänsyn till örlogsfartygets avsedda användningsområde och i enlighet med CONOPS, kunna genomföra resa i aktuellt fartområde.

2 § Ett örlogsfartyg ska alltid bemannas enligt relevant bemanningsplan så att kraven enligt 1 § uppfylls.

Av bemanningsplan ska alltid framgå:

- krav på behörigheter enligt 4–5 kap.,
- utbildningskrav enligt 7 kap., och
- det lägsta antalet tjänstgörande i besättningen som krävs för att

örlogsfartyget ska få framföras.

För örlogsfartyg med tekniska system som, utöver skeppstekniska system, kräver särskild kompetens ska kompetenskrav framgå av aktuell bemanningsplan.

3 § FM redare ska fastställa en eller flera bemanningsplaner för varje örlogsfartyg.

FM redare ska även dokumentera bedömningarna som ligger till grund för bemanningsplanerna.

4 § FM redare ska med stöd av 1 § 1–11 fastställa bemanningsplaner för de verksamhetssituationer när örlogsfartyget framförs samtidigt som det löser uppgifter enligt CONOPS. Planerna ska utgå från en besättning som har sådan storlek och sammansättning att örlogsfartyget är tillräckligt bemannat för den planerade verksamheten i aktuellt fartområde.

5 § FM redare ska med stöd av 1 § 1–10 fastställa följande bemanningsplaner för örlogsfartygets säkra förflyttning:

- bemanningsplan när örlogsfartyg förflyttas och framförs med sjövaktsrutiner utan att lösa andra uppgifter, och
- bemanningsplan när örlogsfartyg förflyttas och framförs utan sjövaktsrutiner och utan att lösa andra uppgifter.

Bemanningsplanerna får inte underskridas.

6 § Vid hamn- eller förhålningsbogsering behöver örlogsfartyg inte vara bemannade enligt fastställd bemanningsplan. Fartyget ska dock vara så bemannat att verksamheten kan genomföras på ett säkert sätt.

7 § I de fall aktuell bemanning avviker från fastställd bemanningsplan enligt 4 § ska anteckning om detta föras in i fartygets loggbok. Om loggbok inte förs ska uppgiften antecknas på annat sätt.

8 § Den som innehar en befattning enligt bemanningsplan ska kunna styrka att ställda krav uppfylls.

7 kap. Utbildningskrav för besättning och övriga personer

Grundläggande säkerhetsutbildning

1 § Besättningen på örlogsfartyg med displacement över 40 ton ska innan den tillträder tjänsten ombord ha genomgått grundläggande säkerhetsutbildning som motsvarar Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:116) och allmänna råd om utbildning och behörigheter för sjöpersonal.

Den som tillträder en tjänst ska ha genomfört minst 3 månaders sjötjänstgöring under de fem år som föregick tillfället för tillträde. I annat fall ska kompletteringsutbildning genomföras.

2 § Individ som inte har tjänstgjort enligt 1 § första och andra stycket, får ingå i besättningen under förutsättning att fartygschefen har gjort en dokumenterad bedömning av individens förmåga och sett till att individen genomgått kompletterande säkerhetsutbildning.

3 § Föreligger särskilda skäl får fartygschef besluta att en individ får ingå i besättningen utan att dokumenterad bedömning och kompletterande säkerhetsutbildning har genomförts.

4 § Den som ska tjänstgöra på örlogsfartyg med displacement upp till 40 ton ska, innan han eller hon tillträder tjänsten ombord, genomgå de för örlogsfartyg relevanta delar av grundläggande säkerhetsutbildning enligt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:116) och allmänna råd om utbildning och behörigheter för sjöpersonal.

Den som fem år före tillträdet till tjänsten, genomfört färre än 50 timmars sjötjänstgöring, ska genomgå fortbildningskurs.

Typutbildning

5 § Den som ska tjänstgöra på örlogsfartyg ska genomgå typutbildning på aktuellt örlogsfartyg innan han eller hon tillträder tjänsten ombord.

Typutbildning enligt första stycket ska omfatta det som är specifikt för det aktuella örlogsfartyget. Utbildningen ska även vara relevant för aktuell befattning.

6 § För örlogsfartyg med displacement om 40 ton eller mer ska innan tillträde till tjänsten får ske, sammanhängande tjänstgöring ha skett i minst en månad de senaste fem åren.

Om individen inte tjänstgjort sammanhängande i minst en månad enligt första stycket, får fartygschef, innan individen kan ingå i besättningen, göra en dokumenterad bedömning av individens förmåga och se till att individen genomgår för fartygstypen nödvändig kompletteringsutbildning.

7 § För örlogsfartyg med displacement upp till 40 ton ska, innan tillträde till tjänsten får ske, tjänstgöring ha skett i minst 50 timmar de senaste fem åren.

Om individen inte tjänstgjort minst 50 timmar enligt första stycket, får fartygschef, innan individen kan ingå i besättningen, göra en dokumenterad bedömning av individens förmåga och se till att individen genomgår för fartygstypen nödvändig kompletteringsutbildning.

8 § Elev ska innan tjänstgöring ombord ges relevanta delar av typutbildningen för att kunna fungera i sin roll som elev ombord tillsammans med besättningen.

Säkerhetsgenomgång för personer som inte ingår i besättningen

9 § Före losskastning och vid embarkering till sjöss ska de personer som inte ingår i besättningen eller de i besättningen som saknar typutbildning ges en säkerhetsgenomgång.

Särskilda utbildningskrav

ARPA

10 § På örlogsfartyg med ARPA-utrustning ska Fartygschef, 1.VO och VO ha ARPA-utbildning enligt STCW-konventionen.

ECDIS/ECS

11§ På örlogsfartyg med ECDIS/ECS-utrustning ska Fartygschef, 1.VO och VO ha ECDIS-utbildning enligt IMO Model Course 1.27, eller likvärdig godkänd utbildning anpassad för den militära sjöfarten.

Allmänt behörig radiooperatör (GOC)

12 § På örlogsfartyg med GMDSS-utrustning som trafikerar sjöområde A2–A4 ska Fartygschef, 1.VO och VO ha GOC-utbildning enligt STCW-konventionen.

Den som fem år före tillträde till befattning genomfört färre än 3 månaders sjötjänstgöring på örlogsfartyg utrustat för sjöområde A2–A4, ska genomgå en fortbildningskurs.

Begränsat behörig radiooperatör (ROC)

13 § På örlogsfartyg med GMDSS-utrustning som trafikerar sjöområde A1 ska Fartygschef, 1.VO och VO ha ROC-utbildning enligt STCW-konventionen.

Den som fem år före tillträde till befattning genomfört färre än 50 timmars sjötjänstgöring i befattning på örlogsfartyg utrustat för sjöområde A1, ska genomgå fortbildningskurs.

Begränsat radiooperatörscertifikat (VHF/ SRC)

14 § På örlogsfartyg med VHF-radioutrrustning ska minst en person ha radiooperatörsutbildning som uppfyller kraven för VHF-certifikat eller SRC (Short Range Certificate).

Handhavande snabba fartyg (HSF)

15 § Befälhavare på båt klass I–III med fartprestanda 35 knop eller högre ska ha utbildning för handhavande av snabba fartyg enligt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:116) och allmänna råd om utbildning och behörigheter för sjöpersonal, eller likvärdig utbildning anpassad för den militära sjöfarten.

Räddningsbåt (RB)

16 § Befälhavare på räddningsbåt ska ha:

1. utbildning som uppfyller de krav som anges i STCW-koden sektion A-VI/2-1, och 6 månaders sjötjänstgöring, eller
2. minst 12 månaders sjötjänstgöring och under den tiden deltagit aktivt i handhavandet av fartygets livräddningsutrustning.

Den som har utbildning eller kompetens enligt första stycket, men som vid befordran till befälhavare inte har hanterat räddningsbåt med sjösättning och bärgning i tillräcklig omfattning under de senaste fem åren, ska genomgå en fortbildningskurs.

17 § Istället för fortbildningskurs enligt 14 § andra stycket får fartygschef göra en bedömning av individens förmåga. Utifrån en sådan bedömning får fartygschef reglera individens behov av komplettering så att rätt förmåga enligt rutinerna i fartygets sjösäkerhetsledningssystem uppnås. Fartygschefens bedömning ska dokumenteras.

Snabb räddningsbåt (FRB)

18 § Befälhavare på snabb räddningsbåt och befälhavare på båt som sjösätts och bärgas med personal ombord ska ha utbildning som uppfyller de krav som anges i STCW-koden sektion A-VI/2-2.

Den som har utbildning och kompetens enligt första stycket, men som vid befordran till befälhavare inte har hanterat snabb räddningsbåt med sjösättning och bärgning i tillräcklig omfattning under de senaste fem åren, ska genomgå en fortbildningskurs.

Istället för fortbildningskurs enligt andra stycket får fartygschef göra en bedömning av individens förmåga. Utifrån en sådan bedömning får fartygschef reglera individens behov av komplettering så att rätt förmåga enligt rutinerna i fartygets sjösäkerhetsledningssystem uppnås. Fartygschefens bedömning ska dokumenteras.

Crew Resource Management (CRM)

19 § Där tjänsten så kräver ska personal i landorganisationen och ombord ha relevant nivå av CRM-kompetens. FM Redare bestämmer vilka roller som ska ha sådan kompetens, och ansvarar för att utbildning genomförs.

Sjösättningsanordningar, dävertar och kranar

20 § Personal som hanterar sjösättningsanordningar, dävertar och kranar som finns ombord ska ha kompetens att hantera sådan utrustning och ska ha utbildning som motsvarar kraven för kranskötare reglerat i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2011:116) om utbildning och behörigheter för sjöpersonal, SIS standard SS-ISO 9926-1 Lyftkranar, och STCW-koden sektion A-VI/2 för aktuell utrustning.

FM redare ansvarar för att de kompetens- och utbildningskrav som framgår av första stycket uppfylls.

Farligt gods

21 § Av 9 kap. 1 § Försvarmaktens interna bestämmelser (FIB 2017:10) om militär sjöfart – ansvar, sjösäkerhet och tillsyn framgår att FM redare ska ha ett regelverk för verksamheten med farligt gods.

Rök- och kemdykning

22 § Rökdykare ska ha utbildning som uppfyller kraven enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2011:116) om utbildning och behörigheter för sjöpersonal, och Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2007:7) om rök- och kemdykning i tillämpliga delar.

Vid arbete som medför rök- eller kemdykning ska Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2007:7) om rök- och kemdykning tillämpas.

Elkompetens

23 § På örlogsfartyg utrustade med elektriska starkströmsanläggningar får elinstallationsarbete endast utföras av,

1. en för arbetet auktoriserad elinstallatör, eller
2. någon som omfattas av företagets egenkontrollprogram enligt 24 § elsäkerhetslagen (2016:732).

24 § Av Elsäkerhetsverkets föreskrifter (ELSÄK-FS 2017:4) om auktorisation som elinstallatör framgår kraven för auktorisation för elinstallationsarbete.

För de auktorisationer som anges i första stycket krävs dokumenterad erfarenhet av eldistributionssystem ombord på fartyg enligt IEC 60092-201.

Köldmedia

25 § Bestämmelser om certifiering av personal som utför arbete på kyl-, luftkonditionerings- eller värmepumpsutrustning finns i förordning (2016:1128) om fluorerande växthusgaser.

8 kap. Bestämmelser om utbildningsanordnare

System för kvalitetsnormer

1 § Av Försvarsmaktens interna bestämmelser (FIB 2017:10) om militär sjöfart – ansvar, sjösäkerhet och tillsyn, framgår att utbildningsanordnare som genomför behörighetsgrundande utbildning mot behörigheter inom den militära sjöfarten ska ha ett godkänt system för kvalitetsnormer, i syfte att säkerställa utbildningens kvalitet.

Handledd utbildning

2 § Tjänstgöring för erhållande av behörighet får ersättas av sådan handledd utbildning, fartygsförlagd utbildning eller verkstadsförlagd utbildning, som är genomförd och dokumenterad av godkänd utbildningsanordnare.

Godkänd ersättningsutbildning anges i följande tabell.

Instegsbehörighet Godkänd ersättningsutbildning

Dmtr	6 månader däckstjänstgöring får ersättas av FFU innehållande tillämpad utbildning.
N8	12 månader däckstjänstgöring får ersättas av FFU innehållande tillämpad utbildning.
N7	36 månader däckstjänstgöring får ersättas av FFU innehållande tillämpad utbildning.
N7 INT	36 månader däckstjänstgöring får ersättas av FFU innehållande tillämpad utbildning, varav delar ska ske i lägst begränsad oceanfart.
N5	36 månader däckstjänstgöring får ersättas av FFU innehållande tillämpad utbildning, varav delar ska ske i lägst begränsad oceanfart.
Mtm	6 månader maskintjänstgöring får ersättas av FFU och VeFU innehållande tillämpad utbildning i drifts-, underhålls-, el- och verkstadsteknik.
M8	12 månader maskintjänstgöring får ersättas FFU och VeFU innehållande tillämpad utbildning i drifts-, underhålls-, el- och verkstadsteknik.

-
- M7 36 månader maskintjänstgöring får ersättas av FFU och VeFU innehållande tillämpad utbildning i drifts-, underhålls-, el- och verkstadsteknik.
- M5 36 månader maskintjänstgöring får ersättas av FFU innehållande i huvudsak tillämpad utbildning i drift och underhåll, och VeFU innehållande kurser i tillämpad elteknik och tillämpad verkstadsteknik.

3 § Handledd utbildning ska genomföras på relevant fartyg avseende fartområde, maskinstyrka och komplexitet.

4 § Elev som genomför fartygsförlagd utbildning får, för erhållande av annan behörighet än instegsbehörighet, ingå i besättningen.

5 § Fartygsförlagd utbildning ska genomföras på för utbildningen godkänt örlogsfartyg.

Fartygsförlagd utbildning ska övervakas av en utsedd handledare ombord och planeras, genomföras, dokumenteras samt återrapporteras i enlighet med godkänd utbildningsanordnares kvalitetsnorm.

6 § Tjänstgöring för erhållande av behörighet får till del ersättas med tid i simulator, under ledning av godkänd utbildningssamordnare.

9 kap. Viloregler

1 § FM redare ska ha fastställda rutiner som säkerställer att besättningen, och övrig personal som kan påverka sjösäkerheten, får vila i sådan omfattning att kritiska nivåer av sömnbrist inte uppnås.

10 kap. Hälsa och hälsoundersökning

1 § All sjöplacerad personal ska ha erforderlig hälsa för sin tjänstgöring ombord. FM redare ska ha fastställda rutiner som tillgodoser dessa krav.

2 § Den som innehar en befattning enligt tillämpad bemanningsplan ska ha genomgått hälsoundersökning med godkänt resultat. Sådant resultat ska kunna styrkas.

3 § Hälsoundersökningen ska minst uppfylla kraven enligt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:117) om läkarintyg för sjöfolk.

FM redare får ange andra synkrav.

Läkarintyg får vara utfärdade på annat sätt än vad som regleras i Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2011:117) om läkarintyg för sjöfolk.

11 kap. Bemyndiganden

1 § Av 4 kap. 5 § Försvarsmaktens interna bestämmelser (FIB 2017:10) om militär sjöfart – ansvar, sjösäkerhet och tillsyn framgår under vilka förutsättningar befälhavare får besluta att örlogsfartyget ska framföras, trots att bestämmelserna i RMS inte är uppfyllda.

2 § Sjösäkerhetsinspektören fattar beslut om

1. likvärdighetsbedömning enligt 3 kap. 6 §,
2. riktlinjer för krav på behörigheter och utbildningskrav i bemanningsplan,
3. vilka örlogsfartyg som kan omfattas av ett särskilt beslut om krav på behörighet i närfart,
4. godkänd utbildningsanordnare inom den militära sjöfarten enligt Försvarsmaktens interna bestämmelser (FIB 2017:10) om militär sjöfart – ansvar, sjösäkerhet och tillsyn,
5. godkänd utbildning, som berättigar till behörighetsbevis, certifikat eller intyg enligt denna författning, och

6. skeppstekniska komplexitetsnivåer.

3 § Sjösäkerhetsinspektören, eller den han eller hon bestämmer, fattar beslut om däcks- och maskinbehörigheter enligt 4–5 kap.

4 § FM redare beslutar

1. bemanningsplan enligt 6 kap.,
2. anpassning av grundläggande säkerhetsutbildning enligt 7 kap. 4 §,
3. godkända fartyg för behörighetsgrundande tjänstgöring enligt 3 kap. 1 §,

och

4. godkända fartyg för fartygsförlagd utbildning enligt 8 kap. 2 §.

5 § Sjösäkerhetsinspektören ska beredas möjlighet att lämna synpunkter innan

1. bemanningsplan enligt 6 kap. fastställs,
2. beslut om godkända fartyg för behörighetsgrundande tjänstgöring enligt

3 kap. 1 § fattas, och

3. beslut om godkända fartyg för fartygsförlagd utbildning enligt 8 kap. 2 § fattas.

6 § Den som utfärdat ett certifikat eller behörighetsbevis får återkalla det om det är nödvändigt av tvingande säkerhetsskäl, eller om det utfärdades på felaktiga grunder.

Inför återkallelse ska den som berörs ges möjlighet att yttra sig.

12 kap. Undantag

1 § Försvarsmakten får medge undantag från dessa bestämmelser.

Överbefälhavaren, eller den han eller hon bestämmer, fattar beslut i ärenden om undantag.

I brådskande fall, påkallade av operationella skäl, får Sjösäkerhetsinspektören fatta beslut i ärenden om undantag.

2 § Sjösäkerhetsinspektören företräder Försvarmakten i frågor om undantag från annan tillsynsmyndighets eller organisations regelverk som gäller för örlogsfartyg.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna författning träder i kraft den 1 augusti 2018.
2. Behörigheter, certifikat, bevis och beslut som erhållits enligt äldre bestämmelser äger fortsatt giltighet i enlighet med den giltighetstid som anges i respektive dokument.
4. Behörigheterna N2, M2, N4 och M4 kommer inte att förnyas.
5. Den som vid ikraftträdandet innehar en behörighet M4 eller N4 kommer, efter erforderlig tjänstgöring enligt kap. 4–5 kap., samt likvärdighetsbedömning enligt 3 kap., kunna erhålla en behörighetsnivå M3 respektive N3.
6. Den som vid ikraftträdandet innehar behörighet M2 eller N2 kommer, efter erforderlig tjänstgöring enligt 4–5 kap., samt likvärdighetsbedömning enligt 3 kap., kunna erhålla en behörighetsnivå M1 respektive N1.
7. Den som vid ikraftträdandet innehar behörighet N5, vilken baseras på nautisk utbildning genomförd vid Marinens officershögskola (MOHS), Försvarshögskolans yrkesofficers program (FHS YOP) eller Sjöstridsskolans kurs fartygsbefäl klass 6 (SSS FB6) före 2005 ska, för att kunna erhålla högre behörighet än N 5, hos utbildningsanordnaren genomgå kompletterande utbildning .
8. Den som vid ikraftträdandet innehar en behörighet N3 med dispensbeslut kommer, vid ansökan om förnyad behörighet, att erhålla behörighet N3 enligt 4 kap.
9. Den som vid ikraftträdandet har en godkänd nautisk utbildning, vilken baseras på utbildningen vid Kungliga Sjökrigsskolan (KSS), Marinens krigshögskolas högre kurs (MKHS HK), Marinens krigshögskolas allmän- och högre kurs (MKHS AK/HK), Militärhögskolan Karlberg taktiska program (MHS K TAP), Sjöstridsskolans taktiska utbildning (SSS TU) eller Sjöstridsskolans kurs fartygsbefäl klass 5 (SSS FB5) kan erhålla behörighet N3 i dessa bestämmelser.

10. Av Transportstyrelsen godkänd utbildning inom Försvarmakten (Sjöfartsverket 14.99-9471213) för att få arbeta med elektriska högspänningsanläggningar på örlogsfartyg genom behörighet TAP M ST, KHS AK/HK ST och KHS SK MT. TU ST, YBK 5 ST, OF 2 ST, YOP 06/09 ST och SOU ST, äger fortsatt giltighet vid ikraftträdandet. För personal med sådan utbildning med examen före 1993 krävs kompletteringsutbildning enligt godkänd utbildningsanordnare.

Micael Bydén

Carin Bratt